

Република Србија
АПЕЛАЦИОНИ СУД У КРАГУЈЕВЦУ
Број: Гж-1786/18
Дана: 28.5.2018.године
К р а г у ј е в а ц

АПЕЛАЦИОНИ СУД У КРАГУЈЕВЦУ, у већу састављеном од судија Јасмине Симовић, председника већа, Јасмине Јовановић и др Татјане Кандић, чланова већа, у парници тужиоца „АА“ из ...,чији је пуномоћник Славољуб Ђурић, адвокат из Александровца, против тужених „ББ“ из ..., општина ... и „ВВ“ из ..., чији је заједнички пуномоћник Југослав Вукајловић, адвокат из Бруса, ради накнаде штете, вредност предмета спора 500.000,00 динара, одлучујући о жалби туженог „ББ“ изјављеној против пресуде Вишег суда у Крушевцу П.бр.8/13 од 22.1.2014. године, и поступајући по налогу из става 2. одлуке Уставног суда Републике Србије Уж-7387/2015 од 09.03.2018. године да суд донесе нову одлуку о жалби туженог, у седници већа одржаној 28. маја 2018. године, донео је

Р Е Ш Е Њ Е

УКИДА СЕ пресуда Вишег суда у Крушевцу П.бр.8/13 од 22.1.2014. године у ставу првом и четвртом изреке и предмет враћа првостепеном суду на поновно суђење.

Образложење

Пресудом Вишег суда у Крушевцу П.бр.8/13 од 22.1.2014. године у ставу првом изреке деимично је усвојен тужбени захтев тужиоца „АА“ из ..., па је обавезан тужени „ББ“ из ..., да тужиоцу на име накнаде нематеријалне штете због претрпљених душевних болова због повреде части и угледа, плати износ од 150.000,00 динара, са законском затезном каматом на овај износ почев од 22.01.2014. године, као дана пресуђења па до коначне исплате, у року од 15 дана под претњом принудног извршења.

Ставом другим изреке одбијен је као неоснован тужбени захтев тужиоца „АА“ из ..., у делу у коме је тражио да се тужени „ББ“ из ..., обавезе да му на име накнаде нематеријалне штете због претрпљених душевних болова због повреде части и угледа плати износ од још 350.000,00 динара, са законском затезном каматом на овај износ почев од 22.01.2014. године, као дана пресуђења па до коначне исплате, преко износа досуђеног ставом један изреке исте пресуде.

Ставом трећим изреке утврђено је да је тужба тужиоца „АА“ из ..., поднета суду 18.05.2012. године, против „ВВ“ из ..., повучена.

Ставом четвртим изреке обавезан је тужени „ББ“ из ... да тужиоцу „АА“ из ..., накнади трошкове парничног поступка у износу од 90.100,00 динара, у року од 15 дана под претњом принудног извршења.

Против наведене пресуде тужени „ББ“ је благовремено изјавио жалбу, побијајући је у ставу првом и четвртном изреке, због битне повреде одредаба парничног поступка, погрешно и непотпуно утврђеног чињеничног стања и погрешне примене материјалног права.

Испитујући првостепену пресуду у оспореном делу на основу члана 386 Закона о парничном поступку („Службени гласник РС“ број 72/11... 55/14), Апелациони суд је утврдио да је жалба туженог „ББ“ основана.

Побијана пресуда донета је уз битну повреду одредаба парничног поступка из члана 374 став 2 тачка 12 ЗПП на коју основано жалба указује, јер не садржи јасне разлоге о битним чињеницама. Побијана пресуда донета је уз погрешну примену материјалног права због чега чињенично стање није потпуно и правилно утврђено.

Према утврђеном чињеничном стању првостепеног суда:

Тужилац „АА“ је по занимању дипломирани социолог, и у току 2006. године и у време када је реализована адаптација ..., а и сада обавља послове секретара Црвеног крста општине

Тужени „ББ“ је новинар и главни и одговорни уредник месечног листа ... и дописник дневног листа

У месечном листу ..., број 34 из новембра 2011. године, објављен је чланак под насловом: “МУП да испита адаптацију ... у ..., у коме је наведено: да је за адаптацију ... у ... потрошено преко 80.000 евра; да је адаптација ... ишла преко Црвеног крста у ...; да је општина ... за реконструкцију одвојила 4,6 милиона динара, а да је реконструкцију помогла и америчка невладина организација ... са више од 60.000 долара, те да се поставља питање где су потрошене паре ако се има у виду да адаптација ... у најбољем случају вреди око 10.000 евра, ко су били извођачи и подизвођачи радова и колико је коштала целокупна инвестиција и зашто је баш председник општине ... - „ГГ“ гарантовао ... да ће општина ... за ту намену обезбедити новац, а што се види из његовог писма подршке ..., зашто људи из ... никада нису обишли реконструкцију ..., зашто челници општине ... „као змија ноге крију информације о адаптацији тог објекта, зашто то раде, ако знају да се Закон о доступности информација од јавног значаја мора поштовати“.

У истом листу ..., број 35, децембар/јануар 2011/2012 године, објављен је чланак у коме је наведено: да се из документације о изградњи ... која је доспела у посед редакције ... јасно види да је на помолу још једна жупска афера, коју су годинама брижљиво

скривали челници општине ...; да је у тексту даље назначено да је „АА“, секретар организације Црвеног крста тврдио да је адаптација ... коштала око 14.000 евра и да општина ... за тај посао није издвојила ни динар; да је у тексту наведено и то да је у писму подршке ... од 28. јула 2006. године председник општине ... обавестио ову организацију да ће за адаптацију ... општина ... издвојити из буџета 4.618.000,00 динара, а да је ... за пројекат адаптације као суфинансијер издвојила око 60.000 долара, тако да се поставља питање како је потрошен остатак од више од 70.000 евра, ако адаптација ... кошта 14.000 евра; да је у тексту назначено и то да је у близини ... председник општине ... – „ГГ“ саградио велелепну викендицу у етно стилу; да се, случајно или не, изградња викендице „ГГ“ некако поклапа са адаптацијом ... и да „викендица вреди од неколико десетина хиљада еврића“; да ... није једини објекат у суседству председникове викендице у ...; да је ту реновирано насеље Црвеног крста у коме се „како тврде грађани ..., по луксузу и лепоти издваја председников апартман“; да се на земљишту бивше задруге у ..., чији је нови власник ...“, МЗ тог села уз помоћ општине ... гради на око 500 квадрата зграда МЗ са четвороразредном школом и здравственом амбулантом; да се грађани ... питају колико кошта ова инвестиција и зашто се гради баш у ..., а не рецимо у ..., ... и другим селима

У дневном листу ..., број 5369 од 23. јануара 2012. године, објављен је чланак под насловом „Нова афера у ...“ и „Крију информације о ...“, у коме је наведено да је у сврху адаптације ... у ... потрошено око 80.000 евра, односно око 40.000 долара ... и 4.618.000,00 динара општине ... и да упркос захтевим грађана и јавности, челници ... крију информације о адаптацији

Првостепени суд наводи да је из исказа саслушаних сведока и парничних странака, те писане документације, утврдио да је од стране невладине организације ... прихваћена реализација пројекта ... и да је 30. октобра 2006. године закључен уговор о пројекту са називом Креирање туристичке понуде ..., између поменуте невладине организације ..., коју заступа „ДД“, Општинско-економског савета у ..., кога заступа председник општине „ГГ“ и Црвеног крста ..., кога заступа секретар, овде тужилац „АА“. Овим уговором дефинисано је да ће цео пројекат коштати 2.084.625,00 динара са обавезом Црвеног крста да учествује са 50.000,00 динара, за обезбеђивање и израду пројектне документације за реконструкцију ..., а Општина са 600.000,00 динара, с тим што учешће Општине није везано директно за реконструкцију Обавеза ... је да учествује у пројекту са 1.434.625,00 динара, колико је укупно и уплаћено извођачу радова. Овај пројекат је реализован и према проверама које је обавила Полицијска управа ... у току поступка реализације нису се појавиле неправилности у смислу ненаменски трошених средстава.

Из исказа тужиоца утврђено је да се по објављивању првог чланка обратио туженом са питањем због чега није дошао код њега да му предочи документацију, и да му је тужени рекао да му није потребна документација Црвеног крста јер има „инсајдера“, те да је по објављивању чланка тужилац почео да схвата да сви верују у то што пише, и почео да се осећа и сам да је лопов и да је украо 70.000 евра и омогућио „ГГ“ да направи викендицу. Тужилац је навео да су га на улици људи гледали испод ока, или се бар њему тако чинило, осећао се депресивно и потиштено, обраћао лекару и пио лекове.

Тужени је у свом исказу истакао да сматра да тужилац није разумео текстове које је тужени писао и због којих је тужилац поднео тужбу, те да је суштина тих текстова

била да докаже да општина ... сакрива информације око адаптације Тужени је навео да се он два пута обраћао општини ... за информацију у вези тога и оба пута је одбијен и да је због тога користио информације које је добио од грађана и других организација, да ништа у његовим чланцима није уперено против тужиоца лично, да је он помињао Црвени крст али не тужиоца и да је тужилац само поменут као секретар Црвеног крста, и да после писања у ...“ и ... тужилац није покушао да демантује ни једно од тих писања.

На основу овако утврђеног чињеничног стања првостепени суд је закључио да је тужилац због објављивања наведених чланака трпео душевне болове због повреде части и угледа и да је за ту штету одговоран тужени.

Првостепени суд је истакао да је тужени, без упуштања у то да ли су информације које пласира у својим текстовима тачне или не, посебно у тексту објављеном у листу ... за децембар 2011/2012, навео да је тужилац, секретар Општинског одбора Црвеног крста, категорично тврдио да општина није издвојила ни динар из буџета за пројекат адаптације ... и да на жалост није у праву, те да је врло индикативно то што је председник општине пребацио прву рату новца Црвеном крсту, а потом написао писмо подршке ..., те да је поставио питање како је потрошен остатак пара од 70.000 евра, ако је, како каже тужилац, адаптација ... коштала 14.000 евра, при чему је у истом чланку, у издвојеном делу, навео да је Црвени крст председнику општине уступио пут до викендице, питајући се шта је за узврат председник општине дао менаџменту ове хуманитарне организације, да ли је то само посао тужиоцеве супруге у Градској библиотеци или има нечег још вреднијег. По налажењу првостепеног суда, тужилац је оваквим чланцима изнео свој суд о самом тужиоцу, и то на начин којим се вређа тужочева част и нарушава његов углед у јавности. Цитирајући одредбе чланова 3, 37 и 79 Закона о јавном информисању, првостепени суд је даље истакао да тужени као аутор текста наводи да му је извор било сазнање од грађана чију истинитост није био у могућности да провери, да се служио информацијама од инсајдера и да је све писао у интересу грађана а да при томе није пружио доказе сходно одредбама члана 223 Закона о парничном поступку, да је поступао по одредбама Закона о јавном информисању, те да се не може прихватити да је тужени текстове објављивао у интересу грађана ..., јер је био у обавези да се стара о томе да информација коју објављује буде истинита и потпуна и да се стара да информација одговара новинарском стандарду у извештавању, који подразумева напор новинара за испољавање принципа дужне новинарске пажње и новинарске етике, која у конкретном случају није испољена, а на штету тужиоца. По налажењу првостепеног суда, тужиоцу је, објављивањем неистинитих информација о томе да су челници општине, међу којима и тужилац, потрошили 70.000 евра за адаптацију ..., да је у време адаптације овог објекта председник општине градио викендицу, што му је омогућио тужилац као секретар Црвеног крста средствима намењеним за адаптацију, да је због тога његова супруга добила посао у библиотеци, а он вероватно и друге користи, повређено право загарантовано Законом о јавном информисању и Уставом Републике Србије који штити права и слободе појединца. Првостепени суд је навео да је ценио сваки појединачно објављен текст и све текстове укупно, да је имао у виду средину у којој тужилац живи, радно место на коме ради, године живота и породичну ситуацију, па је закључио да је тужилац трпео душевне болове због повреде угледа и части за које је одговоран тужени и да је стога тужени у обавези да тужиоцу надокнади нематеријалну штету, при чему је висину накнаде штете одмерио применом члана 200 став 2 Закона о облигационим односима, налазећи да износ од 150.000,00 динара представља правичну сатисфакцију тужиоцу за претрпљена негативна осећања.

По оцени другостепеног суда, овако дати разлози не могу се прихватити као правилни.

Првостепени суд је одлучујући о тужбеном захтеву тужиоца навео да је имао у виду одредбе Закона о јавном информисању и одредбе Устава Републике Србије којима се штите права појединаца али није навео да је имао у виду и одредбе члана 46. став 1. Устава Републике Србије којим Устав јемчи слободу мишљења и изражавања, као слободу да се говором, писањем, сликом или на други начин траже, примају и шире обавештења и идеје. Право на слободу изражавања није апсолутно право и може се законом ограничити ако је то неопходно у демократском друштву а ради заштите основних вредности тог друштва (националне безбедности, територијалног интегритета или јавне безбедности, спречавања нереда или криминала, заштите здравља или морала, заштите угледа или права других, спречавања откривања обавештења добијених у поверењу, и ради очувања ауторитета и непристрасности судова). Дакле, право на слободу изражавања може се ограничити, и то под следећим условима: 1) да је такво ограничење изричито прописано законом; 2) да је сврха ограничења заштита легитимног циља (част и углед појединца је један од легитимних циљева) и 3) да је ограничење у оном обиму који је неопходан да се сврха ограничења задовољи у демократском друштву (неопходно у демократском друштву). Стога у оцени да ли појединачни акт или радња државног органа или организације којој су поверена јавна овлашћења представља мешање у слободу мишљења и изражавања на начин да се крши члан 46. Устава, потребно је одговорити на следећа питања: да ли је тим актом/радњом дошло до мешања у смислу поменуте уставне одредбе и да ли је то мешање прописано законом, засновано на легитимном циљу и неопходно у демократском друштву.

Тужени „ББ“ је новинар, главни и одговорни уредник месечног листа ... и дописник дневног листа ..., а како је првостепеном пресудом обавезан да тужиоцу на има накнаде нематеријалне штете због повреде части и угледа проузроковане објављивањем информација у три новинска чланка, исплати износ од 150.000,00 динара, то оспорена пресуда представља акт којим је туженом ограничена слобода изражавања.

У конкретном случају првостепени суд није имао у виду напред наведено, а разлози које је навео како би оправдао предметно ограничење слободе изражавања туженог као новинара, а у циљу заштите права тужиоца, нису били релевантни и довољни, јер првостепени суд није утврдио применом троделног теста да ли је у конкретном случају ограничење слободе изражавања туженог неопходно у демократском друштву. Имајући у виду да је побијана пресуда донета применом одредаба Закона о јавном информисању и Закона о облигационим односима, то је предметно ограничење слободе изражавања засновано на закону, а постоји и легитимни циљ - заштита части и угледа тужиоца, али да би се одлучило да ли има места ограничењу слободе изражавања туженог, првостепени суд је морао да постави и пропорционалност између два заштићена права и да утврди да ли је неопходно у демократском друштву да се ради заштите части и угледа тужиоца ограничи слобода изражавања туженог, односно да ли би ограничење било пропорционално легитимном циљу чијем се постизању тежи.

Слобода изражавања загарантована је и чланом 10 став 1 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода, а Европски суд за људска права кроз своје одлуке утврдио је општа начела која се примењују да би се оценило да ли је мешање у

остваривање права на слободу изражавања „неопходно у демократском друштву“ у смислу члана 10 став 2 Конвенције. Сагласно члану 10 став 2 Конвенције слобода изражавања се не примењује само на информације или идеје које се повољно прихватају или које се сматрају неувредљивима или неутралнима већ и на оне информације или идеје које вређају, шокирају или узнемирују. То су захтеви плурализма, толеранције и широкогрудости, без којих нема демократског друштва. Као што је утврђено у члану 10 став 2 Конвенције, та слобода подлеже изузецима, али ти изузеци морају бити тумачени строго, а потреба за било каквим ограничењима мора бити убедљиво утврђена. Придев „неопходно“ у члану 10 став 2 Конвенције подразумева постојање акутне друштвене потребе. Друго начело које се доследно наглашава јесте оно које каже да по члану 10 став 2 Конвенције постоји мали простор за ограничења политичког изражавања или дебате о питањима од јавног интереса (Wingrove против Велике Британије, 25. новембар 1996, став 58; Animal Defenders International против Велике Британије, бр. 48876/08, став 100).

Посебну заштиту права на слободу изражавања уживају новинари и медији због своје нарочито важне друштвене улоге да саопштавају информације и мишљења о свим питањима од јавног интереса (Одлука Уставног суда УЖ-6434/2014 од 14. априла 2016. године). Према члану 51 став 1 Устава Републике Србије, свако има право да истинито, потпуно и благовремено буде обавештен о питањима од јавног значаја, а средства јавног информисања су дужна да то право поштују. Јавна гласила слободно објављују идеје, информације и мишљења о појавама, догађајима и личностима о којима јавност има оправдан интерес да зна, сагласно одредби члана 4 став 1 Закона о јавном информисању (одлука Уставног суда УЖ-4162/2014 од 6. октобра 2016. године). Слобода штампе и медија није апсолутна, они морају да делују у доброј вери и да пружају тачне и поуздане информације у складу са новинарском етиком (Bladet Tromso i Stensaas против Норвешке, бр.21980/93), што значи да новинари уживају заштиту права на слободу изражавања све док поступају у складу са професионалним стандардима, чак и када упућују јаку (па чак и нетачну) критику. Свака информација која је објављена сматра се да је припремљена с дужном пажњом када је новинар у доброј вери, уложио напоре да провери елементе своје приче, чије је објављивање у јавном интересу (Копривица против Црне Горе, бр. 41158/09). Потребно је направити пажљиву разлику између чињеница и вредносних судова. Постојање чињеница се може доказати, док истинитост вредносних судова није доказива (Lingens против Аустрије, 1986, тачка 46). Чак и када нека изјава представља вредносни суд, сразмерност мешања може зависити од тога да ли постоји довољна чињенична основа за спорну изјаву, будући да вредносни суд без чињеничне основе која би га поткрепила може бити претеран (Jerusalem против Аустрије, 2001, тачка 43). У вези са тим изражен је став Европског суда за људска права у пресуди Резник против Русије од 4.априла 2013. године, број представке 4977/05, према коме да би мешање у право на слободу изражавања било сразмерно легитимном циљу заштите угледа других, постојање објективне повезаности спорне изјаве и лица које тужи представља неопходан елемент, јер лична претпоставка или субјективна перцепција објављене изјаве као погрдне нису довољне да се утврди да је лице њоме директно погођено. Имајући у виду да медији играју нарочито важну улогу у друштву као „чуvari јавног интереса“, иако медији прекораче одређене границе, посебно у вези са угледом и правима других, њихова је дужност да саопштавају „ на начин доследан њиховим обавезама и одговорностима“, информације и идеје о свим питањима од јавног интереса. Према ставовима Европског суда за људска права, редовни судови не треба превише строго да оцењују професионално понашање новинара, јер то касније може довести до одвраћања од

функције информисања јавности, будући да једна судска одлука може имати утицај не само на појединачан случај, већ на медије у целини (Tolstoy Mloslavski против Велике Британије, бр.18139/91; Тешић против Србије, бр.4678/07 и 50591/12; Филиповић против Србије, бр.27935/05)). У вези са наведеним, у ситуацији када се утврди да постоји одговорност новинара, при одмеравању висине накнаде штете коју је новинар у обавези да плати оштећеном лицу треба имати у виду и овај став, а не само одредбе члана 200 Закона о облигационим односима.

Првостепени суд није утврдио које то конкретне информације садржане у новинарским чланцима представљају изјаве о чињеницама, а које вредносне судове о тужиоцу, а што је овде од превасходног правног значаја, јер се постојање чињеница може доказати, док је истинитост вредносног суда немогуће утврдити.

Уместо да потпуно и правилно утврди напред наведене чињенице, првостепени суд је паушално прво закључио да је тужени, без упуштања у то да ли су информације које пласира у својим текстовима тачне или не, у тим чланцима, посебно у другом, изнео свој суд о самом тужиоцу на начин којим се вређа његова част и нарушава његов углед у јавности, да би потом закључио да су тужиоцу заштићена добра заправо повређена објављивањем неистинитих информација о томе да су челници општине, међу којима и тужилац, потрошили 70.000 евра за адаптацију ..., да је у време адаптације овог објекта председник општине градио викендицу, што му је омогућио тужилац као секретар Црвеног крста средствима намењеним за адаптацију поменутог објекта, због чега је тужиочева супруга добила посао у библиотеци, а он вероватно друге користи. При том произилази да ове информације и подаци нису утврђени као чињенице у доказном поступку тј. да су садржани у спорним новинским чланцима, већ се први пут износе у правној оцени првостепеног суда. Из наведеног произилази да је првостепени суд грађанскоправну одговорност туженог утврдио на основу тврдње тужиоца да на такав закључак наводе новински чланци, што је неприхватљиво, посебно када из образложења побијане пресуде произилази да је утврђено да је само у другом чланку тужилац изричито поменут, и то да је изнео тврдњу „ да је адаптација ... коштала само 14.000 евра и да општина ... за тај посао није издвојила ни динар“. Првостепени суд је требало да оцени од каквог је значаја чињеница да се информације у новинским чланцима односе пре свега на поступање тужиоца као секретара Црвеног крста, и да ли су новински чланци објављени у намери омаловажавања тужиоца или искључиво у намери обавештавања јавности о информацијама од јавног интереса, те пошто утврди све ове чињенице оцени да ли су објављене информације имале увредљив карактер за личност тужиоца, као што се наводи у оспореној пресуди.

Имајући у виду наведено, да првостепени суд није утврдио које то конкретне информације садржане у новинским чланцима представљају изјаве о чињеницама, а које вредносне судове о тужиоцу, да суд није изнео ни довољне и уверљиве разлоге о томе да постоји објективна веза између садржине спорних чланака и директне погођености тужиочевих заштићених добара њиховом садржином и да разлочи које је навео првостепени суд како би оправдао предметно ограничење слободе изражавања туженог нису били релевантни ни довољни за оцену да ли је ограничење слободе изражавања неопходно у демократском друштву, то је првостепена пресуда у оспореном делу морала бити укинута.

Неприхватљиви су жалбени наводи да је тужба тужиоца неблаговремена, обзиром да тужени није пружио доказ када је изашао први спорни број месечног листа ... број 34 за новембар 2011. годину изашао, а овај приговор тужени је могао истицати до закључења главне расправе пред првостепеним судом.

Пошто је укинута одлука о главној ствари, укинута је и одлука о трошковима поступка, јер иста зависи од коначног исхода спора.

У поновном поступку првостепени суд ће имати у виду изнете примедбе, па пошто потпуно и правилно утврди чињенично стање, уз правилну примену материјалног права донеће правилну и закониту одлуку.

Због изнетих разлога, на основу члана 391 став 1 и 399 став 2 ЗПП одлучено је као у изреци.

**Председник већа-судија
Јасмина Симовић,с.р.**

**За тачност отправка
Управитељ писарнице
Весна Алексић**